

auteur: mr. Edith C. Voskamp - www.intomastery.nl

Mozes, Jezus en de wet

Deel 3 in de serie De oordelende mens

In de westerse wereld zijn wij er aan gewend om de maatstaf op grond waarvan wij beslissingen nemen, buiten onszelf te leggen. Hoe wij dat doen en wat daarvan de gevolgen zijn, is treffend beschreven door de Belgische psychiater Dirk de Wachter in zijn boek 'Einde van de normaliteit'. Op basis van wetenschappelijk onderzoek komt hij tot de conclusie dat een hoog percentage van de bevolking lijdt aan het 'borderliner syndroom'. Dit percentage is zo hoog, dat hij spreekt van onze 'borderliner society'. Dit is een verschijnsel om zich ernstig zorgen te maken. In zijn boek geeft De Wachter vele voorbeelden van borderliner gedrag. Kenmerkend voor al diegenen die naar professionele maatstaven gemeten 'borderliner' heten te zijn, is dat zij voortdurend grenzen opzoeken en geneigd zijn die grenzen te overschrijden.

Nadere bestudering van de vele voorbeelden die De Wachter aandraagt, leidt tot de conclusie dat wij normen en waarden leggen buiten onszelf. Voorbeelden daarvan zijn onze gehechtheid aan materiële zaken, merkkleding, uitgaan, seks, drank en drugs en de waarde die wij hechten aan het oordeel van anderen bij alles wat wij doen en denken. Met dit inzicht werd mijn belangstelling gewekt voor wijsheidstradities die de nadruk leggen op normen en waarden in de mens zelf. Tijdens deze zoektocht heb ik ook de Bijbel bestudeerd. In het Nieuwe Testament vond ik tal van uitspraken van Jezus, waarbij hij naar binnen wijst en zijn toehoorders aanspoort om de toetssteen van ons handelen binnen in ons zelf te zoeken.

Wijsheidstradities,
die de nadruk leggen
op normen en waarden
in de mens zelf

In dit artikel geef ik eerst een theoretisch model van oordeelsvorming waarin is aangegeven wat de rol daarbij is van normen en waarden. Tijdens gesprekken die ik over dit onderwerp mocht en mag voeren, blijkt dat eenieder bekend is met normen die van buitenaf zijn opgelegd. De vraag die mij vaak wordt gesteld is: wat moet ik mij voorstellen bij een toetssteen binnen in mijzelf?

Deze vraag kan ik het best beantwoorden met voorbeelden. Deze voorbeelden zijn ontleend aan de Thora¹ en het Nieuwe testament. Uit deze voorbeelden zal blijken dat in de Thora de nadruk wordt gelegd op normen en waarden buiten de mens, terwijl Jezus in gelijksoortige gevallen naar binnen wijst.

Nadere verkenning van het onderwerp

In dit artikel spreek ik over oordelen in ruimere zin. In deze optiek ga ik ervan uit dat aan iedere beslissing die wij nemen, iedere gedachte die wij koesteren, ieder woord dat wij spreken en iedere daad die wij doen een oordeel ten grondslag ligt.

Uriël zegt hierover:

Jullie vermogen om te oordelen is de kracht die besloten ligt in jullie vrije wil, waarmee jullie de energie van de derde dimensie beheersen en besturen. Dit is de kracht die jullie toestaat om te zeggen

Werd de Wet door Mozes gegeven, de genade en de waarheid kwamen door Jezus Christus.

Joh: 1:17

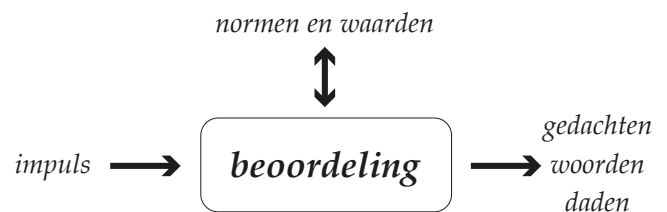
“het is zo” en de Universele energie reageert op dat verzoek. Oordelen is de manier om je wil op te leggen aan de energie die jouw werkelijkheid creëert. Er zijn vele manieren om het te hanteren. Het kan worden gebruikt op manieren die je leven verbeteren, opbeuren en verruimen of het beperken. Iedere gedachte die je hebt en ieder woord dat je spreekt creëert een voertuig voor de universele energie die zich manifesteert als aspect van jouw realiteit. Je kunt goed of kwaad aanroepen, overvloed of gebrek, liefde of angst, door jouw gebruik van het oordeel. Je veroordeelt anderen zoals je jezelf veroordeelt en ieder oordeel creëert een vorm van jouw realiteit.

In deze woorden liggen een aantal kernthema's besloten die om nadere aandacht vragen:

- Ieder mens heeft een eigen vrije wil²;
- De mens creëert zijn eigen werkelijkheid door middel van zijn gedachten, woorden en daden;
- De mens creëert, bestuurt en beheerst zijn werkelijkheid door gebruikmaking van zijn oordelend vermogen;
- Oordelen is keuzes maken: het leven van zichzelf of van anderen beperken of verruimen. Kiezen voor goed of kwaad, overvloed of gebrek, liefde of angst en zo voorts.

De meest moeilijke vraag die zich hier laat stellen is: wat is goed en wat is kwaad? Daar over lopen meningen uiteen. Maar voordat ik hierover iets ga zeggen, wil ik eerst

het verschijnsel 'oordelen' nader beschouwen. Oordelen doen wij op basis van - al dan niet expliciet geformuleerde - normen en waarden. Dit proces kan in schema als volgt worden weergegeven:

Toelichting: wij acteren of reageren naar aanleiding van impulsen die op ons afkomen. Na een activiteit die ik hier 'beoordeling' noem, genereren wij een actie in de vorm van gedachten, woorden en/of daden. Het proces van impuls - beoordeling - actie kan soms flitsend snel gaan, en andere keren nemen wij er de tijd voor. Zo zullen wij als wij autorijden pijlsnel reageren op een auto die van rechts komt. Immers: de hier in Nederland geldende norm is, dat rechts voorrang heeft. En als ik in een kledingwinkel rondloop en iets zie wat mijn aandacht trekt, kan ik er langer over doen voordat ik mijn beslissing neem en het stuk al dan niet koop.

¹ Nederlandse vertaling van I. Dasberg, Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap, Amsterdam.

² Meer hier over: Wie staat er aan het roer? In Spiegelbeeld nr. 10 2016.

Ieder oordeel creëert een vorm van jouw realiteit

Oordelen doen wij aan de hand van normen en waarden; welke dat zijn, daarover bestaat maatschappelijk gezien een zekere mate van consensus. De norm 'Gij zult niet doden' is alom aanvaard; de waarde die daaraan ten grondslag ligt, is respect voor het leven. Maar hoe diep zijn de tot nu toe gangbare normen en waarden in de mens verankerd? In onze westerse maatschappij worden normen en waarden langs democratische weg in rechtsregels vastgelegd. Maar dit is slechts een formeel antwoord op de gestelde vraag. Inhoudelijk gezien is veel meer over dit onderwerp te doen en te zeggen.

Mozes en de wet

In het boek Exodus³ lezen we hoe Mozes het Joodse volk uit het 'slavenhuis' Egypte leidt naar het beloofde land. Dat is geen gemakkelijke opdracht voor Mozes: het volk morst regelmatig en wordt onrustig. Teneinde rust en orde onder het volk te bewaren, vaardigt de Eeuwige God een groot aantal wetten, voorschriften en leefregels uit, die hij aan zijn dienaar Mozes mededeelt. Men zegt dat het er 612 zijn. De bekendste van deze wetten zijn de Tien geboden. Daarnaast zijn tal van voorschriften opgenomen over de omgang met slaven, seks met familieleden, spijswetten en bezit van land en roerende goederen (pandrecht) en strafwetten (mishandeling van slaven, mannen, vrouwen en dieren).

Jesus en de wet

Jesus werd geboren in een bijzonder onrustige tijd, waarin het toenmalige Palestina onderdeel was van het Romeinse rijk. De Joodse priesters vormden in die tijd een machtige klasse. Zij waren de dienaren Gods en als zodanig belast met de uitvoering van de erediensten en met het toezicht op naleven en handhaving van de wetten en voorschriften die Mozes had ontvangen. Jesus zelf was goed bekend met de Joodse leer. Bij bestudering van de boeken van het Nieuwe Testament valt op dat Jesus op diverse onderwerpen andere opvattingen had, dan wat in die tijd gangbaar was. Zo laat hij zich regelmatig kritisch uit over het denken van de 'schriftgeleerden' en Farizeeën. De Bijbelse boodschappen zoals ik die als kind heb meegekregen, heb ik zelf altijd als verwarrend ervaren. Op zondag werd de boodschap gepredikt over Gods genade, naastenliefde, mededogen, onbaatzuchtigheid en barmhartigheid. En de andere dagen van de week werden - althans in mijn beleving - in hoge mate gekenmerkt door materialisme, eigenbelang, dubbele bodems, list en bedrog. Gedurende het eerste gedeelte van mijn leven heb ik mij vaak afgevraagd of ik niet in het verkeerde stripverhaal was beland.

Ik heb mij vaak afgevraagd of ik niet in het verkeerde stripverhaal was beland...

Mozes, Jesus en de wet; enkele vergelijkende aantekeningen Langere tijd heb ik de wetten en rechtsvoorschriften van Mozes bestudeerd en daarbij gezocht naar wat Jesus over gelijksoortige onderwerpen heeft gezegd. De onderstaande paragrafen kunnen worden gezien als het resultaat van deze studie, waarbij teksten zijn gekozen die gaan over oordelen op basis van verschillende normen en waarden:

- die binnen of buiten onszelf liggen;
- die mensen met elkaar verbinden of van elkaar scheiden;
- materialisme.

Veel citaten zullen de lezer bekend voorkomen en tegelijkertijd uitnodigen tot nadenken. Oordeelt u zelf en maak uw keuze: op welke wijze wenst u in het leven te staan? En bedenk hierbij: wij creëren zelf onze omgeving met onze gedachten, woorden en daden.

³ De tekst van de eerste vijf boeken van het Oude Testament - ook wel genoemd Pentateuch - is vrijwel geheel gelijk aan die van de Torah.

Materialisme

In onze maatschappij wordt veel waarde gehecht aan het bezit van materiële zaken zoals het huis waarin wij wonen, de auto waarin wij rijden en de kleren en sieraden die wij dragen. In wezen is dit verschijnsel gebaseerd op normen en waarden

die buiten onszelf liggen. In de Pentateuch vinden we hiervan tal van voorbeelden. Jezus gaf er blijk van niet gehecht te zijn aan materiële zaken, zoals onderstaande citaten aangeven.

Oude Testament	Nieuwe Testament
Wanneer je het kledingstuk van je naaste in onderpand neemt, dan moet je het hem voor zonsondergang teruggeven. Ex 22:25.	Onthoudt hem die uw bovenkleed wegneemt, ook uw onderkleed niet. Luc 6:27-30.
Wanneer het gestolen rund, ezel of schaap nog levend in zijn bezit wordt gevonden, zal hij het dubbele moeten betalen. Ex 22:3.	Geef aan ieder die iets van u vraagt en eis het uwe niet terug van hem die het weggenomen heeft. Luc 6: 27-30
Mozes begroette zijn schoonvader, hij wierp zich voor hem neer en kuste hem. Zij vroegen naar elkaanders welstand en gingen de tent binnen. Ex 18:7.	Wees niet bezorgd voor uw leven, wat gij zult eten of drinken, noch voor uw lichaam waarmee u zich kleden zult. Is het leven niet meer dan het voedsel en het lichaam dan de kleding? Matt 6:25-26.
Als u in Mijn verordeningen wandelt en Mijn geboden in acht neemt en ze houdt, dan zal Ik u op zijn tijd regen geven, zodat het land zijn opbrengst zal geven en de bomen van het veld hun vruchten zullen geven. Dan zal de dorstijd bij u tot de wijnoogst duren, en de wijnoogst zal tot de zaaitijd duren. U zult uw brood tot verzadiging toe eten en onbezorgd in uw land wonen. Lev 26:4-12.	De duivel toonde hem alle koninkrijken der wereld. En hij zei: u zal ik deze gehele macht en de heerlijkheid dier rijken geven; want mij is zij geschonken en ik geef ze aan wie ik wil. Indien gij dan mij aanbidt, zal dat alles het uwe zijn. Maar Jezus antwoordde hem: Er staat geschreven: gij zult de heer uw God aanbidden en Hem alleen dienen. Luc 4:4-8.
Ik zal jullie nazaten vermeerderen als de sterren aan de hemel en heel dit land waarvan ik gezegd heb dat ik het aan jullie nazaten zal geven, zullen zij voor eeuwig in erfelijk bezit hebben. Ex 32:13.	Hoe zwaar valt het voor hen die vermogen hebben in het Koninkrijk Gods te komen... Het is lichter dat een kameel door het oog van een naald gaat, dan dat een rijke het Koninkrijk Gods binnenkomt. Marc 10:23-25.
Indien je iemand uit mijn volk, de arme die bij je is, geld leent, wees dan niet een harde schuldeiser voor hem, leg hem geen rente op. Ex 22:24.	Toen ik u uitzond zonder geldbuidel, reiszak en schoenen, heeft u toch niets ontbroken? Zij zeiden: niets Luc 22:35.
De Eeuwige tegen Mozes: Trek dan op naar het land, overvloeiende van melk en honing... maar ikzelf trek niet op in jullie midden, want jullie bent een hardnekkig volk, anders zou ik jullie misschien onderweg verdelen. Ex 33:3.	Verzamelt u geen schatten op aarde, waar mot en roest vernielen en dieven inbreken en stelen. Maar verzamelt u schatten in de hemel, waar mot noch roest vernielt en dieven inbreken noch stelen. Matt 6:19-20.

Normen binnen of buiten onszelf

Mozes heeft ons de wet gegeven en Jezus sprak wijze woorden over de toepassing ervan. Hier volgen enkele voorbeelden.

In hedendaagse woorden zou de boodschap van Jezus kunnen luiden: maak van geval tot geval een bewuste afweging of je wilt handelen conform normen van buitenaf opgelegd door wetsbepaling, of wenst te luisteren naar de stem van het eigen geweten.

Oude Testament	Nieuwe Testament
Wees niet haatdragend voor je evenmens, maar wijs je naaste terecht, zodat je hem niet met zonde belaadt. Lev 19:18.	Wat ziet gij de splinter die in het oog van uw broeder is en bemerkt niet de balk in uw eigen oog! Luc 6: 41-42.
Wanneer iemand overspel pleegt met een gehuwde vrouw, dan wordt zowel de overspelige man als de overspelige vrouw ter dood gebracht. Lev 20:10.	En zij zeiden tot hem: meester, die vrouw is op heterdaad betrapt terwijl zij overspel bedreef. Mozes heeft ons in de wet voorgeschreven zulke vrouwen te stenigen; wat zegt u daarvan? Hij zei tot hen: wie van u zonder zonden is, werpe de eerste steen op haar. Joh 8: 4-7.
Maken jullie dus een onderscheid tussen reine en onreine dieren en tussen reine en onreine vogels, zodat jullie van jezelf niet iets afschuwelijks maken door die dieren en vogels of door wat er ook op aarde rondkruipt, dat IK, door het onrein te verklaren, voor jullie heb afgezonderd. Lev 20:25.	Niets dat van buiten de mens ingaat, kan hem verontreinigen; maar wat de mens uitgaat, dat verontreinigt de mens. Marc 7:15. En Want uit het hart komen boze gedachten, moord, overspel, ontucht, diefstal, valse getuigenis, godslastering. Dat zijn de dingen die de mens verontreinigen. Matt 15:19-20.
Maar als u niet naar Mij luistert en al deze geboden niet doet, als u Mijn verordeningen verwerpt en als uw ziel van Mijn bepalingen walgt, zodat u geen enkele van Mijn geboden doet door Mijn verbond te verbreken, dan zal Ik Zelf dit met u doen: Ik zal verschrikking over u brengen, tering en koorts, die uw ogen doen bezwijken en uw leven doen weg-kwijnen. U zult uw zaad voor niets zaaien, want uw vijanden zullen het opeten. Ik zal Mijn aangezicht tegen u keren, zodat u door uw vijanden verslagen wordt. Zij die u haten, zullen over u heersen. U zult op de vlucht slaan, terwijl niemand u achtervolgt. Lev 26: 15-17.	Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doet dat ook een ander niet. Luc: 6:31.

Normen en waarden met een verbindend of scheidend effect

Laten we eens kijken wat de Bijbel ons leert over normen en waarden die mensen met elkaar verbinden, of van elkaar scheiden.

Oude Testament	Nieuwe Testament
Betaal een levend wezen voor een levend wezen, een oog voor een oog, een tand voor een tand, een hand voor een hand, een voet voor een voet, een brandwond voor een brandwond, een buil voor een buil. Ex 21:23 e.v.	Keer hem die u op de ene wang slaat, ook de andere toe. Luc 6:29.
Wanneer je goed naar mij luistert en doet wat ik zal verkondigen, zal ik de vijand zijn van je vijanden en de verdrukker van je onderdrukkers. Ex 23:22.	Hebt uw vijanden lief, doet uw haters wel, zegent wie u vervloeken en bidt voor wie u mishandelen. Luc 6: 27-30.
Sluit noch met hen, noch met hun goden een verbond ⁴ . Ze mogen niet in je land wonen, opdat ze je niet tegenover mij tot zonden brengen, wanneer je hun goden zou dienen, want dat zou je tot valstrik zijn. Ex 23:32 en 34:12	De Farizeeën vroegen: waarom eet uw meester met tollenaars en zondaren? Hij hoorde het en zei: de gezonden hebben geen geneesheer nodig, maar de zieken (...) Want ik ben niet gekomen om rechtschapenen te roepen, maar zondaren. Matt 9: 10-13.
Wie iemand slaat, zodat hij sterft, moet ter dood gebracht worden. Ex 21:12.	Toen zij op de plaats kwamen die Schedel heet, sloegen zij hem daar aan het kruis ... En Jezus zei: Vader vergeef hen, want zij weten niet wat ze doen. Luc 23:34.
U moet heilig voor Mij zijn, want Ik, de HEERE, ben heilig. Ik heb u van de volken afgezonderd om van Mij te zijn. Lev 20:26.	Uw Vader doet zijn zon opgaan over bozen en goeden en regent over rechtschapenen en goddelozen. Matt 5:45.
Ik ben een alles opeisende god, die de misdaad der ouders verhaalt op de kinderen tot op het derde en vierde geslacht, voor zo ver die mij haten; maar die liefde bewijst tot in het duizendste geslacht aan hen die mij liefhebben en zich aan mijn voorschriften houden. Ex 20.	Want God zond de Zoon niet in de wereld om te oordelen, maar opdat de wereld door hem gered zou worden. Joh 3:16-17

Uitleiding

Eens vroeg een discipel aan Jezus: 'Meester, wat is de belangrijkste wet in de wet van Mozes?' Hij zei tegen hen: Houd van je Heer God met je hele hart, met je hele ziel en met je hele verstand. Dat is de eerste en belangrijkste wet. De tweede, die net zo belangrijk is, is deze: Houd net zoveel van je broeders als van jezelf. De hele wet van Mozes en de boeken van de profeten gaan over deze twee wetten.

Ik nodig de lezer uit om iedere avond vóór het slapen gaan voor zijn geestesoog de dingen van de dag te laten passeren. Stel jezelf bij ieder geval dat passeert de vraag, of de gedachten die je op dat moment koesterde, de woorden die je sprak en de daden die je deed:

- gebaseerd waren op normen binnen of buiten jezelf;
- volgde je je eigen normen, of die van de groep;
- heb je jezelf en anderen aldus met elkaar verbonden, of van elkaar gescheiden
- en wil je in een volgend, gelijksoortig geval hetzelfde doen of zeggen,
- of wil je ervoor kiezen om jezelf en je omgeving een volgende keer anders tegemoet te treden?

⁴ Exodus 23:32 en 34:12

⁵ Matt 22: 36-40